

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ТАЪЛИМ, ФАН ВА ИННОВАЦИЯЛАР ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Тошкент давлат иқтисодиёт
университети ректори
Т. Тешабасев

_____ 2025 й.

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Олий таълим фан ва инновациялар
вазирлиги ҳузуридаги ОАК раиси
А.Т. Юсупов

« _____ » _____ 2025 й.

08.00.08. - «БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ, ИҚТИСОДИЙ ТАҲЛИЛ ВА АУДИТ»
иختисослиги бўйича малакавий имтиҳон

ДАСТУРИ

Тошкент – 2025

КИРИШ

Республикада бухгалтерия ҳисоби, иқтисодий таҳлил ва аудит соҳасидаги ислохотларни чуқурлаштириш ва уларнинг кўламини кенгайтириш масалалари энг устувор йўналишлардан бири бўлиб қолмоқда.

Мамлакатимизнинг ҳар бир соҳасида чуқур иқтисодий ислохотлар олиб борилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 19 сентябрдаги “Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3946-сонли Қарори, “Ўзбекистон-2030” стратегияси тўғрисидаги 2023 йил 11 сентябрдаги ПФ-158-сонли Фармони, “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш” Давлат дастурида белгиланган устувор вазифаларни амалга ошириш ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 24 февралдаги “Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига ўтиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-4611-сонли Қарори билан тасдиқланган “Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига ўтишни жадаллаштириш орқали хорижий инвесторларни зарур ахборот муҳити билан таъминлаш ва халқаро молия бозорларига кириш имкониятларини кенгайтириш, шунингдек, ҳисоб ва аудит соҳалари мутахассисларини халқаро стандартлар бўйича тайёрлаш тизимини такомиллаштириш бўйича чора-тадбирлар дастури” да белгиланган вазифалардан келиб чиқиб, миллий иқтисодиётни ислох қилишнинг илмий асосларини аниқлаш муҳим масалалардан бири ҳисобланади.

Шу нуқтаи назардан, Ўзбекистон - 2030 стратегиясида ёш тадқиқотчиларнинг улушини ошириш, уларнинг илмий изланишларини қўллаб-қувватлаш вазифалари белгилаб берилган¹.

Шу сабабли, «Бухгалтерия ҳисоби, иқтисодий таҳлил ва аудит» ихтисослигидан малакавий имтиҳони дастури тузишда юқорида қайд этилган вазифалардан келиб чиқилди. Дастур иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасига талабгор таянч докторант ва мустақил изланувчиларнинг бухгалтерия ҳисоби, молиявий ҳисоб, бюджет ҳисоби, банк ҳисоби, бошқарув ҳисоби фанларининг назарий ва амалий жиҳатларига оид билимларини баҳолаш имконини беради.

Дастур 08.00.08 - «Бухгалтерия ҳисоби, иқтисодий таҳлил ва аудит» ихтисослиги бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасига талабгор таянч докторант ва мустақил изланувчилар томонидан малакавий имтиҳонлар топшириш учун мўлжалланган.

---

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги «Ўзбекистон - 2030 стратегияси тўғрисида»ги ПФ-158-сон Фармони.

АСОСИЙ ҚИСМ БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ

Бизнес жараёнлари ва уларни ҳисобга олиш

Бизнес жараёнларининг аҳамияти. Ҳисоб маълумотларидан фойдаланувчилар. Бизнес жараёнларининг асосий кўрсаткичлари ва уларнинг аҳамияти. Таъминот жараёнининг ҳисоби. Қиймат ўлчовининг моҳияти ва аҳамияти. Транспорт-тайёрлов харажатлари ҳақида тушунча ва уларни тақсимлаш усуллари. Ишлаб чиқариш жараёнининг ҳисоби. Калькуляция счётларининг ишлаб чиқарилаётган маҳсулот, бажарилаётган иш ва хизматлар таннаرخини аниқлашдаги ўрни. Ишлаб чиқариш жараёнида синтетик ва аналитик ҳисобни ташкил этиш. Ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг ҳақиқий таннаرخини аниқлаш. Сотиш (реализация) жараёнининг ҳисоби.

Хужжатлаштириш ва инвентаризация

Хужжатлаштириш ҳақида тушунча. Бухгалтерия ҳисобида хужжатларнинг роли ва аҳамияти. Бухгалтерия хужжатларининг туркумланиши. Хужжатларнинг реквизитлари. Хужжатларга ёзувлар киритиш ва уларни расмийлаштиришда қўйиладиган талаблар. Хўжалик муомалаларини дастлабки ва йиғма хужжатлаштириш тартиби. Хужжатларнинг айланишини ташкил этиш. Хужжатларни автоматлаштириш ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш шаклига боғлиқлиги. Инвентаризация тўғрисида тушунча, унинг аҳамияти ва турлари. 19-сонли “Инвентарлашни ташкил этиш ва ўтказиш” бухгалтерия ҳисоби миллий стандартига мувофиқ инвентаризация ўтказишни ташкил қилиш. Инвентаризация натижаларини расмийлаштириш ва бухгалтерия ҳисоби счётларида акс эттирилиши.

Бухгалтерия ҳисобининг регистрлари ва шакллари

Ҳисоб регистрлари ва шакллари ҳақида тушунча. Уларнинг бухгалтерия ҳисобидаги роли ва аҳамияти. Бухгалтерия ҳисобининг шакллари, уларнинг моҳияти ва тарихий ривожланиши. Бухгалтерия ҳисобининг журнал-ордер, мемориал-ордер, Бош журнал шакллари. Бухгалтерия ҳисобининг информацион технологияларга асосланган ва соддалаштирилган шакллари аҳамияти ҳамда уларнинг юритилиши.

Бухгалтер касбига қўйиладиган талаблар

Бухгалтерия ҳисоби бўйича жамоат ташкилотлари, уларнинг роли ва аҳамияти. Бухгалтерларни миллий сертификатлаш тизими. Бухгалтерларни халқаро сертификатлаш тизими.

Бухгалтерия ҳисоби хизматини ташкил этиш

Бухгалтерия ҳисоби хизматини ташкил қилишнинг ҳуқуқий асослари ва аҳамияти. Ўзбекистон Республикасининг “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги

Қонуни ва унинг аҳамияти. Бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиш шакллари. Молиявий ҳисоб ва ҳисоботни тартибга солишчи меъёрий-ҳуқуқий асослар. Ҳисоб сиёсатининг моҳияти, мазмуни ва аҳамияти. Ҳисоб сиёсатини танлаш ва қўллаш. Бухгалтерия ҳисобига раҳбарлик қилиш. Бухгалтерияда ишни ташкил қилиш. Бухгалтерия ҳисоби хизмати раҳбарининг мажбурият ва ҳуқуқлари. Хўжалик субъектларида бош бухгалтернинг вазифалари, ҳуқуқлари ва мажбуриятлари.

Пул маблағлари ва валюта операциялари ҳисоби

Пул маблағлари ва ташкилотлар ўртасида ҳисоблашишлар ҳисобини ташкил этиш ҳамда унинг вазифалари. Нақд пул, касса муомалаларининг ҳисобини юритиш тартиби. Банкдаги ҳисоб-китоб, валюта счётини очиш ва улар бўйича операциялар ҳисобини юритиш.

Чет эл валютасида ифодаланган активлар ва пасивлар ҳисоби. Валюта курсларидаги ўзгаришларнинг таъсирлари. Курс фарқларини тан олиш.

Банкдаги аккредитив, чек дафтарлари ва бошқа махсус счётлар бўйича муомалаларни акс эттириш. Пул эквиваленти, йўлдаги пул маблағлари счёти.

Меҳнат ва иш ҳақини ҳисобга олиш

Меҳнат ва иш ҳақи ҳисобини ташкил этиш ҳамда унинг вазифалари. Меҳнат муносабатларини тартибга солиш. Корхонанинг шахсий таркиби, меҳнатга ҳақ тўлашни тизимлари, шакллари ва турлари. Меҳнат ва иш ҳақини дастлабки ҳужжатларда расмийлаштириш ҳамда умумлаштириш.

Жисмоний шахслар жами даромадлари таркиби. Иш ҳақидан ушлаб қолинадиган ва чегириладиган суммалар ҳисоби. Вақтинчалик меҳнатга лаёқатсизлик нафақасини ҳисоблаш ва тўлаш. Меҳнат таътили резервлари ва тўловлари ҳисоби. Ягона ижтимоий тўловни ҳисоблаш тартиби. Ҳисобдор шахслар билан ҳисоблашишлар ҳисоби.

Фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия тизимида шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларини очилиши ҳамда уларга мажбурий ва ихтиёрий бадаллар ҳисоби.

Товар-моддий захиралар ҳисоби

Товар-моддий захиралар (ТМЗ)нинг хўжалик субъектлари фаолиятида тутган ўрни ва бу соҳада ҳисобнинг вазифалари. ТМЗларни туркумлаш ва баҳолаш. ТМЗларни қирим қилиш йўллари ва улар ҳаракатини ҳужжатлаштириш. ТМЗларни омборда ва бухгалтерияда ҳисобга олиш. ТМЗларни доналаб баҳолаш, ўртача баҳода, FIFO ва бошқа усулларда баҳолаб сарфлашни ҳисобда акс эттириш. ТМЗлар соф сотиш қиймати. Материаллардан фойдаланишни назорат қилиш ва инвентаризациядан ўтказиш.

Хўжалик жиҳозлари ва инвентарлари ҳисобининг хусусиятлари. Қайта ишлашга берилган хом ашё бўйича операцияларни ҳисобда акс эттириш тартиби. Идишлар ҳисобининг хусусиятлари.

Инвестициялар ҳисоби

Иктисодиётни модернизациялаштириш шароитида инвестицияларнинг роли ва бу соҳада ҳисобнинг вазифалари. Инвестициялар ҳисобини ташкил қилиш. Инвестицияларни туркумлаш. Қимматли қоғозларни сотиб олиш ва сотиш муомалаларини ҳисобда акс эттириш. Инвестицияларни сотиб олишдан ва фойдаланишда молиявий натижаларни олдиндан ҳамда кейин аниқлаш ҳисоби. Бир акцияга тўғри келадиган фойда. Инвестицияларда қатнашиш усуллари. Қарам тадбиркорлик субъектларидаги ва қўшма корхоналардаги инвестициялар.

Асосий воситалар ҳисоби

Асосий воситалар ҳисобини ташкил қилиш ҳамда унинг вазифалари. Асосий воситаларни туркумлаш. Актив тан олинганида уни баҳолаш. Асосий воситаларни хўжалик субъекти балансига кирим қилиш йўллари. Капитал қўйилмаларни ҳисобга олиш. Асосий воситалар ҳаракатини ҳужжатлаштириш. Асосий воситаларга амортизация ҳисоблаш тартиби ва усуллари. Асосий воситаларни таъмирлаш операцияларини ҳисобга олиш. Асосий воситаларни қайта баҳолаш муомалаларини ҳисобда акс эттириш. Асосий воситаларни балансдан чиқариш тартиби.

Ижара муносабатларини тартибга солиш. Ижара муомалаларининг объекти, предмети ва субъектлари. Асосий воситаларни ижарага олиш ва ижарага бериш ҳисоби.

Номоддий активлар ҳисоби

Номоддий активлар ҳисобини ташкил этиш. Номоддий активларни туркумлаш ва баҳолаш. Номоддий активларни кирим қилиш ва ҳаракатини ҳужжатлаштириш. Номоддий активларга амортизация ҳисоблаш тартиби ва усуллари. Номоддий активларни ҳисобдан чиқариш тартиби. Бизнес бирлашувининг қисми сифатида сотиб олиш. Гудвилл ҳисобининг хусусиятлари.

Тайёр маҳсулот (товар, иш, хизмат)лар ва уларнинг сотилишини ҳисобга олиш

Тайёр маҳсулот ҳақида тушунча ва унинг туркумланиши. Тайёр маҳсулот (товар, иш, хизмат)ларни баҳолаш. Тайёр маҳсулот (товар)ларнинг омбордаги ва бухгалтериядаги ҳисоби. Тайёр маҳсулот (товар, иш, хизмат)лар сотилишини ҳужжатлаштириш. Тайёр маҳсулот (товар, иш, хизмат)ларни турли шартлар билан реализация қилишни ҳисобда акс эттириш. Консигнация муомалаларини ҳисобда акс эттириш. Тайёр маҳсулот (товар)лар қайтишини ҳисобга олиш.

Хусусий капитал ҳисоби

Хусусий капитал ҳисобини ташкил этиш ва унинг вазифалари. Хусусий капитал таркиби. Турли мулкчилик шаклларида устав капиталини шакллантириш ва унинг ўзгаришини ҳисобга олиш. Қўшилган капитал ҳисоби.

Резерв капиталини шакллантириш ва ишлатишни ҳисобга олиш. Сотиб олинган хусусий акциялар ҳисоби. Мақсадли тушумлар ҳисоби. Келгуси

харажатлар ва тўловлар резервини ташкил қилиш ҳамда фойдаланиш ҳисоби.

Молиявий натижалар ҳисоби

Молиявий натижалар кўрсаткичлари. Асосий хўжалик фаолиятидан олинадиган даромадлар ҳисоби. Даромадларни тан олиш ва баҳолаш. Асосий фаолиятининг бошқа даромадларини ҳисобга олиш. Давр харажатлари таркиби ва ҳисоби. Молиявий фаолият бўйича даромадлар ва харажатларни ҳисобда акс эттириш. Фавқулодда фойда ва зарарлар ҳисоби. Солиқ тўлагунга қадар фойдани аниқлаш ва солиққа тортиш. Соф фойда ва унинг ишлатилишини ҳисобда акс эттириш.

Ҳисоботларни тузиш ва тақдим этиш

Молиявий ҳисобот ва унинг таркиби. Молиявий ҳисоботни тузишга тайёргарлик кўриш тартиби (инвентаризация). Молиявий ҳисобот ахборотидан фойдаланувчилар. Оралик молиявий ҳисоботлар.

Бухгалтерия баланси ва уни тузиш тартиби. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот ва уни тузиш усуллари. Хусусий капитал тўғрисидаги ҳисобот. Молиявий ҳисоботга тушунтиришлар, иловалар ва изоҳлар.

Солиқ ва статистик ҳисоботлар таркиби. Молиявий ҳисобот маълумотлари ва унга аудиторларнинг хулосасини зарурийлиги.

Бошқарув ҳисобининг предмети ва усуллари

Бошқарув ҳисобининг моҳияти. Бошқарув ҳисобининг вазифалари. Бошқарув ҳисобининг предмети, объектлари ва методи. Бошқарув ҳисобининг функциялари, тамойиллари, тизими ва таркибий қисмлари.

Бошқарув ҳисобининг бошқа ҳисоб турлари билан боғлиқлиги ва фарқлари

Бошқарув ҳисобининг бошқа ҳисоб турлари билан ўзаро боғлиқлиги. Бошқарув ва молиявий ҳисобларнинг хусусиятлари. Бошқарув ва молиявий ҳисобларнинг фарқлари.

Харажатларни туркумлаш ва уларнинг ҳисоби

Харажатлар ҳақида тушунча. Харажатларнинг туркумланиши. Технологик жараёнга қараб ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш. Ишлаб чиқариш харажатларини асосий, ёрдамчи ишлаб чиқаришлар ва хизмат кўрсатувчи ишлаб чиқаришлар бўйича ҳисобга олишни ташкил қилиш.

Мехнат харажатлари ҳисоби

Ишчи кучи харажатларини ҳисоблаш. Иш ҳақини тўлашга харажатларни таҳлил қилиш. Мехнатга ҳақ тўлаш шакллари. Ишчи кучи кўнимсизлиги ва мехнат унумдорлиги.

Устама харажатлар ҳисоби

Устама харажатларни тақсимлаш зарурати. Устама харажатларни тақсимлашнинг ягона (умумзапод) ва алоҳида (цех) ставкалари. Устама харажатларни тақсимлашнинг режа ставкасидан фойдаланиш. Устама харажатларни тақсимлашнинг тўғри (бевосита) усули.

Буюртмали калькуляция қилиш усули

Буюртмалар бўйича калькуляциялашга асосий ёндашув. Ҳақиқий ва меъёрий калькуляциялаш. Тугалланмаган контрактлар бўйича фойдани аниқлаш. Тугалланган контракт бўйича тушунтириладиган фойда. Оралиқ фойдани ҳисоблаш.

Жараёдли калькуляция қилиш усули

Жараёдли калькуляцияга тавсиф бериш. Эквивалент бирликларни ҳисоблаш. Бошқа жараёнга беришни (тайёр маҳсулотни) ва тугалланмаган ишлаб чиқаришни баҳолаш.

Комплекс ишлаб чиқариш харажатларининг тақсимланиши ва қўшимча маҳсулот ишлаб чиқариш

Комплекс ёки қўшимча ишлаб чиқариш харажатлари. Харажатларни тақсимлаш усуллари. Соф сотиш қиймати усули. Ялпи фойда доимий улуши усули. Қўшимча маҳсулот ҳисоби.

Бошқарув ҳисобида “Харажатлар-ишлаб чиқариш ҳажми-фойда” кўрсаткичлари

Харажатларнинг ўзгариши ва уларни бошқариш. Ишлаб чиқариш ҳажми (ишлаб чиқариш қуввати). “Харажатлар-ишлаб чиқариш ҳажми-фойда” иқтисодий модели.

Бошқарув ҳисобида асосий кўрсаткичларни режалаштириш ва бошқариш

Кўрсаткичларни режалаштириш босқичлари. Сметаларни тузиш даврлари ва босқичлари. Смета турлари. Хўжалик юритувчи субъект фаолияти турлари бўйича сметаларни шакллантириш. Сметаларни умумлаштириш, бажарилишини назорат қилиш ва уни бошқариш.

Бошқарув ҳисобида тафовут ва оғишишлар таҳлили

Бюджет тафовутларини аниқлаш. Хўжалик юритувчи субъектларда иқтисодий кўрсаткичларнинг режалаштирилган миқдори ва ундан оғишишларни

такқослаш.Тафовут ва оғишишлар ҳисоби - харажарларни назорат қилишдаги муҳим восита. Тафовут ва оғишишларни ҳисоблаш ва уларнинг таҳлили.

Қисқа муддатли бошқарув қарорларини қабул қилиш

Бошқарув қарорларини қабул қилиш моделлари. Алтернатив харажатлар. Релевант тушунчаси. Бошқарув қарорларини қабул қилишда релевантли ёндашув.

Ўзбекистон Республикасида бошқарув ҳисобини ташкил этишнинг ривожланиш йўналишлари

Бухгалтерия ҳисобининг Республикамизда ривожланиш йўналишлари: бухгалтерия ҳисобининг молиявий ҳисоб ва бошқарув ҳисобига ажратиш, бошқарув ҳисобини тармоқ хусусиятини ҳисобга олган ҳолда ташкил қилиш, бошқарув учун зарур бўлган маълумотларга бўлган талаб ва таклифни ўрганиш ва таҳлил қилиш, тармоқ хусусиятини ҳар томонлама ўрганиш асосида – харажатларни вужудга келиш марказлари ва маъсулият марказларини шакллантириш, бошқарув ҳисобини қулай ташкил қилиш мақсадида харажатларни корхона бўйича унинг бўлимлари, вужудга келиш марказлари, маъсулият марказлари бўйича гуруҳлаш.

Халқаро молиявий ҳисобот стандартларининг мазмуни ва аҳамияти

Молиявий ҳисобот халқаро стандартларининг асосий мазмуни ва унинг бухгалтерларни тайёрлаш тизимидаги ўрни. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларининг яратилиш тарихи. Молиявий ҳисоботни тайёрлашнинг концептуал асослари. МХХС (IFRS) 1 “Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларини биринчи марта қўллаш”. БХХС (IAS) 8 “Ҳисоб сиёсатлари, бухгалтерия ҳисоби мақсадида баҳолашлардаги ўзгаришлар ва хатолар” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши.

Халқаро молиявий ҳисобот стандартлари талабаларига мувофиқ асосий воситаларни ҳисобга олиш

“Асосий воситалар” БХХС (IAS) 16 нинг мақсади, мазмуни ва асосий коидалари. БХХС (IAS) 17 “Ижара” тадбиркорлик субъектидан ижарага олинган асосий восита объектининг у билан боғлиқ бўлган рисклар ва муқофотлар. БХХС (IAS) 40 “Инвестицион мулк” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши. МХХС (IFRS) 5 “Сотиш учун мўлжалланган узок муддатли активлар ва давом эттирилмайдиган фаолият” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши.

**Халқаро молиявий ҳисобот стандартлари талабаларига мувофиқ
номоддий активларни ҳисобга олиш**

БҲХС (IAS) 38 “Номоддий активлар” стандартининг мақсади, мазмуни ва қўлланилиши. МҲХС талабаларига мувофиқ асосий воситаларни ҳисобга олиш бўйича вазифалар ва намунавий вазифтлар. МҲХС (IFRS) 13 “Ҳаққоний кийматни баҳолаш” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши.

**Халқаро молиявий ҳисобот стандартлари талабаларига мувофиқ товар-
моддий захираларни ҳисобга олиш**

БҲХС (IAS) 2 “Захиралар” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши. Товар-моддий захираларни ҳисобга олиш. МҲХС талабаларига мувофиқ товар-моддий захирларни ҳисобга олиш бўйича вазивалар ва намунавий вазиятлар. БҲХС (IAS) 23 “Қарзлар бўйича харажатлар ҳисоби” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши. БҲХС (IAS) 37 “Резервлар, шартли мажбуриятлар ва шартли активлар” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши.

**Халқаро молиявий ҳисобот стандартлари талабаларига мувофиқ
тушумларни (одатдаги фаолиятдан олинadиган даромад) ҳисобга олиш**

“Тушум” (Одатдаги фаолиятдан олинadиган даромад) БҲХС -18 нинг мақсади, мазмуни ва асосий қоидалари. Даромадларни ҳисобга олиш. МҲХС талабаларига мувофиқ тушумларни ҳисобга олиш бўйича вазифалар ва намунавий вазиятлар. БҲХС (IAS) 11 “Қурилиш шартномалари” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши.

Пул оқимлари тўғрисида ҳисобот

БҲХС (IAS) 7 “Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот” стандартининг мақсади, мазмуни ва асосий қоидалари. МҲХС талабаларига мувофиқ пул маблағларини ҳисобга олиш. БҲХС (IAS) 36 “Активларнинг қадрсизланиши” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши.

**Халқаро молиявий ҳисобот стандартлари талабаларига мувофиқ
ҳисоботлар шаклини ўзгартириш**

Халқаро молиявий ҳисобот стандартлари талабаларига мувофиқ бухгалтерия ҳисоботлари шаклини ўзгартиришнинг назарий асослари. БҲХС (IAS) 21 “Валюта курсларидagi ўзгарishларнинг таъсирлари” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши. Бosh ва shu’ba kompaniyalari ҳисоботларини консолидastiyalashtirish. БҲХС (IAS) 28 “Қарам ташкилотлардаги ва қўшма корхоналардаги инвестициялар” стандартининг мазмуни ва қўлланилиши. МҲХС бўйича ҳисоботни тузишнинг услублари. Молиявий ҳисоботни трансформация бўйича тартибга солиш. Ҳисоботларни шакллантириш ва назорат жараёнлари. Молиявий ҳисоботларни тайёрлаш ва тақдим этиш тартиби, унинг мақсади ва қўлланилиш соҳаси.

Молиявий ҳисоботни халқаро даражада уйғунлаштириш ва стандартлаштириш ҳолати, тенденциялари

Молиявий ҳисоботни халқаро стандартлаштиришнинг зарурати, шартлари ва эволюцияси. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларининг моҳияти, таркиби ва ривожланиш истикболлари. Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандартлари ва ҳисоботлари, уларнинг МХХС ва бошқа тизимлар билан фарклари. Молиявий ҳисоботларнинг халқаро стандартлари қўмитаси ва унинг бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботини халқаро стандартлаштиришдаги роли. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари тизимининг концептуал асослари – “Молиявий ҳисоботларни тайёрлаш ва тақдим этиш тамойиллари”. Молиявий ҳисобот элементлари ва асосий баланс тенглиги. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларида капиталларни аниқлаш тизими.

Молиявий ҳисоботни тартибга солиш ва уни ислоҳ қилиш муаммолари

Ўзбекистоннинг бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботини тартибга солиш тизими ва унинг молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига мослаштириш муаммолари. Ўзбекистонда бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботини ташкил этишнинг услубий ва меъёрий асослари. “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги қонунни молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари билан яқинлаштиришга нисбатан таҳлилий кўриб чиқиш ва такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари. Бухгалтерия ҳисобини молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига мувофиқ равишда ислоҳ қилиш дастури ва концепцияси. Корхоналарда МХХСнинг мажбурий қўлланилишининг шартлари.

Молиявий ҳисобот тақдимоти

Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига мувофиқ молиявий ҳисоботларни таркиби ва тузилиши. Молиявий ҳисоботнинг таркибий қисмлари ва таснифи: баланс, даромадлар тўғрисидаги ҳисобот, пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот. Сегмент маълумотлари, филиаллар тўғрисидаги маълумотлар. Ҳисобот санасидан кейинги воқеалар, тўхтатилган операциялар. Молиявий ҳисоботга, оралиқ молиявий ҳисоботга тушунтириш ёзувларининг тузилиши.

Номолиявий активларни тан олиш, ўлчаш ва молиявий ҳисоботда акс эттириш.

Асосий воситаларни ҳисобга олишнинг муаммолари масалалари. 5-БҲМС ва 16-МХХСни таққослаш. Лизинг мажбуриятларини ҳисобга олиш амалиётининг асосий муаммолари. 7-БҲМС ва 38-МХХС бўйича номоддий активлар ҳисобини бирлаштиришнинг асосий муаммолари. Активларни қадрсизланишини ҳисоботда акс эттириш. Қарзлар бўйича харажатларни БҲМС ва МХХС бўйича қиёсий таҳлили. Товар-моддий заҳираларни ҳисобга олишни бирлаштиришнинг

асосий муаммолари.

Молиявий активлар ва мажбуриятларни молиявий ҳисоботда акс эттириш муаммолари

Молиявий инструментадларни ҳисобга олишни тартибга солувчи асосий молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари ҳужжатлари. 32-IAS ва 39-IASнинг амал қилиш доиралари. Молиявий инструментларни ҳаққоний қийматини аниқлаш. БҲМС ва МҲХС бўйича молиявий инструментларни ҳисобга олишни бирлаштиришнинг асосий муаммолари ва трансформация қилиш усуллари.

Молиявий натижаларни тан олиш, ўлчаш ва молиявий ҳисоботда акс эттириш

Даромадни аниқлаш. БҲМС ва МҲХС бўйича даромадларни ҳисобга олишни бирлаштиришнинг асосий муаммолари ва ўзгартириш (трансформация қилиш) усуллари. Қурилиш шартномалари тўғрисидаги ҳисоботда акс эттириш. БҲМС ва МҲХСга биноан қурилиш шартномаларини ҳисобга олишни бирлаштиришнинг асосий муаммолари ва ўзгартириш усуллари. Акциядан даромад.

Солиқлар бўйича ҳисоботларни тузиш ва молиявий ҳисоботда акс эттириш

Солиқларни пайдо бўлишининг моҳияти ва уларни молиявий ҳисоботда акс эттириш зарурати. Молиявий ва солиқ ҳисобида солиқ солинадиган фойдадаги фарқлар. Солиқ активлари (даъволари) ва кечиктирилган солиқ мажбуриятлари. Даромад солиғи ҳисобини БҲМС ва МҲХС бўйича бирлаштиришнинг асосий муаммолари, бирлаштириш усуллари.

Консолидациялашган ва якка тартибдаги молиявий ҳисоботларни тузиш

Консолидациялашган ва якка тартибдаги молиявий ҳисоботлар ҳақида тушунча. Бизнесни бирлаштириш. Консолидациялашган молиявий ҳисобот ва уни тайёрлаш муаммолари. Ассоциацияларга инвестициялар. Қўшма фаолият.

Молиявий ҳисоботни молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига трансформация қилиш

Молиявий ҳисобот элементлари. Молиявий ҳисоботни трансформация қилиш босқичлари. Молиявий ҳисобот элементларини МҲХСга трансформация қилиш тартиби. Молиявий ҳисоботни молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига трансформация қилиш методикаси.

Иш соҳасини текшириш. Иш соҳасини танлашдаги асосий омиллар. Ўқув стратегиясини ишлаб чиқиш. Фикрлаш кўникмаларини ривожлантиришнинг асосий жиҳатлари.

БЮДЖЕТ ҲИСОБИ

Бюджет ҳисобининг ҳуқуқий асослари

Бюджет ҳисобини тартибга солишнинг қонунчилик тизими. Бюджет ҳисоби субъектлари, уларнинг вазифалари, ҳуқуқлари ва жавобгарликлари. Бюджет ҳисоби ахборотлари ва улардан фойдаланувчилар. Бюджет ҳисоби ахборотларини шакллантиришда бюджет таснифининг қўлланилиши. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари ижросига оид ҳисоботларнинг мазмуни. Бюджет ташкилотлари молиявий ҳисоботларининг мазмуни.

Бюджет ҳисобининг стандартлари ва уларнинг мазмуни.

Бюджет ҳисоби стандартларининг мазмуни. Бюджет ҳисоби стандартларининг таркиби. Бюджет ҳисоби стандартларининг асосий мақсади ва қўлланилиш соҳаси. Бюджет ҳисоби стандартлари асосида ҳисоб объектларини тан олиш ва ҳисобда акс эттириш. Бюджет ҳисоби стандартлари асосида ахборотларни ошкор қилиш ва ёритиш.

Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджети ижроси ҳисобининг ташкилий - услубий жиҳатлари

Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджети ижроси бўйича бюджет ҳисобини ташкил этиш. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджети ижроси бўйича бюджет ҳисобида қўлланиладиган ҳисоб ҳужжатлари ва регистрлари. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари ижроси бўйича бюджет ҳисобида қўлланиладиган ҳисобварақлар ва бухгалтерия баланси. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари ижроси бўйича бюджет ҳисобининг ахборот тизимлари ва улардан фойдаланиш.

Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари пул маблағлари ҳисоби

Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари пул маблағлари таркиби. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалар бюджети ғазна ҳисобварақлари таркиби ва тузилиши. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалар бюджети ғазна ҳисобварақларини очиш ва юритиш тартиби. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалар бюджети ғазна ҳисобварақлари бўйича операцияларни ҳужжатлаштириш ҳамда ҳисобда акс эттириш. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалар бюджети ғазна ҳисобварақларини ёпиш.

Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджети даромадлари ижроси ҳисоби

Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари даромадларини ижро этиш тартиби. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари даромадлари ижроси ҳисобини мақсади ва вазифалари. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари даромадлари ижроси ҳисобини ҳужжатлаштириш. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари даромадларини ҳисобварақлар ҳамда ҳисоб регистрларида акс эттириш. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари даромадларининг аналитик ва синтетик ҳисоби. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари даромадлари ҳисобини юритишда ахборот тизимларидан фойдаланиш.

Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари харажатлари ижроси ҳисоби

Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари харажатларини ижро этиш тартиби. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари харажатлари ижроси ҳисобининг мақсади ва вазифалари. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари харажатлари ижросини ҳужжатлаштириш. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари харажатларининг аналитик ва синтетик ҳисоби. Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари харажатлари ҳисобини юритишда ахборот тизимларидан фойдаланиш.

Бюджетлараро муносабатлар ҳамда қарзлар ҳисоби

Бюджетлараро муносабатлар ва улар ҳисобини мақсади ҳамда вазифалари. Субвенциялар, ўтказиб бериладиган даромадлар, дотациялар ҳисоби. Бюджет ссудаси ва уни ҳисобга олишнинг хусусиятлари. Бюджет ссудасини ҳужжатлаштириш ва ҳисоб регистрларида акс эттириш. Бюджетлараро ўзаро ҳисоб-китоблар ва улар ҳисобининг хусусиятлари.

БАНК ҲИСОБИ

Банкларда бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиниши

Банкларда бухгалтерия ҳисобининг мазмуни ва уни ташкил этишнинг аҳамияти. Банк ҳисоб-операцион апаратининг тузилиши; бухгалтерия ходимининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, банкларда бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиш асослари. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва тижорат банклари бухгалтерия ҳисобининг ҳисобварақалар режалари ва уларнинг тавсифи; банк баланси ва унинг тузилиши.

Банк ҳужжатлари ва ҳужжатлар айланиши

Банк ҳужжатларининг мазмуни, аҳамияти, турлари ва уларнинг тавсифи. Электрон ҳужжатлар ва уларни шакллантириш. Банкларда ҳужжатлар айланишини ташкил қилиш, бухгалтерия ҳужжатларини сақлаш тартиби, архивлаштириш. Банк ички назорати, унинг турлари ва аҳамияти, ички назоратни ташкил қилиш, дастлабки назорат, жорий назорат, сўнгги назорат.

Банкларда бош ва ёрдамчи китоблар

Бош ва ёрдамчи китобларнинг мазмуни. Ёрдамчи китоб ва унинг тавсифи, бош китоб ва унинг тавсифи. Бош ва ёрдамчи китобларни текшириш, бухгалтерия ёзувларидаги хатоларни тузатиш тартиби.

Мижозларга ҳисобварақ очиш ва юритиш тартиби

Банкларида очиладиган банк ҳисобварақлари. Банк ҳисобварақларини юритиш бўйича шартнома ва унинг мазмуни. Ҳисобварақларни очиш ва юритиш тартиби. Мижозлар ҳисобварақларини ёпиш ва қайта расмийлаштириш тартиби. Депозит операциялари ҳисобининг ташкил этилиши. Талаб қилиб олингунча сақланадиган депозитлар ҳисоби. Муддатли ва жамғарма депозитлари бўйича операциялар ҳисоби. Мижозларнинг бошқа депозит ҳисобварақлари бўйича операциялар ҳисоби.

Нақд пулсиз ҳисоб – китоб операциялари ҳисоби

Нақд пулсиз ҳисоб-китоблар моҳияти ва уларни ташкил этиш асослари. Тўлов топшириқномалари билан ҳисоб-китоблар, тўлов талабномалари билан ҳисоб-китоблар; аккредитивлар билан ҳисоб-китоблар; инкассо топшириқномаси билан ҳисоб-китоблар, тижорат банкнинг ҳисоб-китоб чеки билан ҳисоб-китоблар, банк пластик карточкалари билан ҳисоб-китоблар, мемореал ордерлар билан ҳисоб-китобларни амалга ошириш тартиби, уларни расмийлаштирилиши ва ҳисобини юритиш. Ўзбекистон Республикасида нақд пулсиз ҳисоб-китобларни ривожлантириш истикболлари.

Банклараро ҳисоб-китоблар ҳисоби

Банклараро ҳисоб-китобларнинг мазмуни ва уларнинг ташкил этилиши. Банкларнинг вакиллик ҳисобварақлари очилиши ва юритилиши. Электрон тўлов тизими. Банклараро ҳисоб-китобларнинг электрон тўлов тизими орқали ташкил этилиши ва ҳисобга олинishi. Ҳисоб марказлари ишнинг ташкил этилиши. Ягона вакиллик ҳисобварағининг моҳияти, аҳамияти ва юритилиши.

Банкларда касса операциялари ҳисоби

Банкларда касса операцияларини ташкил қилиш, банк кассаларининг турлари.Кирим касса операциялари бўйича ҳужжатлар айланиши, ҳисоби ва назорати.Чиқим касса операциялари бўйича ҳужжатлар айланиши, ҳисоби ва назорати. Кечки кассаларнинг фаолияти. Пул тушумларини инкассация қилиш тартиби ва ҳисоби. Захирадаги нақд пулларни ҳисобга олиш.Валюта айирбошлаш шаҳобчаларида нақд пуллар ҳисобини юритиш.

Банкларда кредит операцияларининг бухгалтерия ҳисоби

Банкларда кредит операциялари ҳисобининг ташкил этилиши. Кредит операциялари бўйича синтетик ва аналитик ҳисобнинг юритилиши.Ссуда ҳисоб варакаларини очиш тартиби. Кредит кредит бериш ва қайтариш операцияларининг ҳисоби. Муддатли ва муддати ўтган ссудалар бўйича фоизлар ҳисоблаш ва ундириш тартиби.

Банкларда лизинг ва факторинг операцияларининг бухгалтерия ҳисоби

Банкларда лизинг операцияларини ташкил этилиши.Лизинг операциялари турлари ва уларни амалга ошириш тартиби.Лизинг операцияларини бухгалтерия ҳисобида акс эттирилиши. Факторинг операциялари моҳияти ва уларни ташкил этилиши. Факторинг операцияларини амалга ошириш тартиби.Факторинг операциялари ҳисобини юритишнинг хусусиятлари, факторинг операцияларининг ҳисоби.

Банкларда моддий ва номоддий активлар ҳисоби

Банк асосий воситаларининг мазмуни ва уларнинг турлари; банк асосий воситаларининг ҳисоби. Амортизация ҳисоблаш усуллари ва тартиби. Асосий воситаларни кирим қилиш, қайта баҳолаш, ижарага бериш, ҳисобдан чиқариш ва фойдаланиш тартиби ҳамда ҳисобга олиниши. Номоддий активлар моҳияти, турлари ва уларни ҳисобга олиш. Кам баҳоли ва тез эскирувчи буюмлар ҳисоби.

Банк даромадлари ва харажатлари ҳисоби

Банк даромадлари ва уларнинг таркиби.Банкнинг фоизли ва фоизсиз даромадлари, уларнинг ҳисоби. Банк харажатлари, уларнинг таркиби, банкнинг фоизли, фоизсиз ва операцион харажатларини ҳисобга олиш.Банк фаолияти молиявий натижаларининг ҳисоби.

Банкларда солиқлар ва мажбурий тўловлар ҳисоби

Банкнинг бюджет ва бюджетдан ташқари тўловлари турлари ва уларни ҳисоблаш. Банкларда даромад солиғи, қўшимча қиймат солиғи, экология солиғи, мол-мулк солиғини ҳисоблаш ва ҳисобини юритиш тартиби. Бюджетдан ташқари тўловлар бўйича операцияларни банк бухгалтерия ҳисобида акс эттирилиши.

Банк бухгалтерия ҳисоботлари

Банк бухгалтерия ҳисоботларининг аҳамияти ва турлари. Жорий бухгалтерия ҳисоботининг мазмуни. Йиллик ҳисоботнинг мазмуни, уни тузиш ва тасдиқлаш тартиби. Банк кунлик баланси моҳияти ва тузиш тартиби. Тижорат банкарининг молиявий ҳисоботлари. Йиллик банк ҳисоботларини матбуотда эълон қилиш.

ИҚТИСОДИЙ ТАҲЛИЛ

Иқтисодий таҳлилнинг назарий асослари

Иқтисодий таҳлилнинг назарий асослари. Иқтисодий таҳлил ва билиш назарияси. Иқтисодий таҳлил ва диалектиканинг муҳим категориялари. Иқтисодий таҳлилдаги комплекслилик ва тизимли ёндошув. Иқтисодий таҳлилнинг мазмуни. Иқтисодий таҳлил фанининг предмети ва объекти. Аналитик ишнинг асосий босқичлари ва уларни бажаришдаги кетма-кетликлар. Ташқи таҳлил натижаларидан фойдаланувчилар ва уларнинг манфаатдорлиги. Ички таҳлил натижаларидан фойдаланувчилар ва уларнинг манфаатдорлиги. Иқтисодий таҳлилнинг асосий усуллари ва техникасини такомиллаштириш. Таҳлилнинг анъанавий ва иқтисодий математик усуллари. Таҳлилнинг таққослаш усули. Натижавий кўрсаткичларга таъсир қилувчи омилларни аниқлашнинг занжирли боғланиш (алмаштириш) усули. Таҳлил ҳисоб-китобларида балансли боғланиш усулидан фойдаланиш. Иқтисодий таҳлилнинг иқтисодий математик усуллари. Таҳлилда коэффицентлар, индекслар, ўртача кўрсаткичлар ва бошқа статистик усуллардан фойдаланиш тартиби. Иқтисодий таҳлилнинг турлари. Иқтисодий таҳлил турларини туркумлаштириш. Жорий, тезкор ва истикболли таҳлилни ташкил қилиш. Ички хўжалик, макро ва микро даражадаги иқтисодий таҳлил ва корхона фаолияти таҳлили услуги. Функционалқийматли таҳлил тушунчаси, тамойиллари ва вазифалари. Техник масалаларини ечишда функционал-қийматли таҳлилдан фойдаланиш. Ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда комплекс иқтисодий таҳлилнинг ўрни. Хўжалик фаолияти таҳлиliga тизимли ёндошув. Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш резервлари ва омилларини туркумлаштириш ҳамда комплекс баҳо бериш усули.

Иқтисодий таҳлилнинг ахборот манбалари

Иқтисодий таҳлилнинг ахборотлар тизими. Корхоналар хўжалик фаолиятида қўлланиладиган кўрсаткичлар тизими. Таҳлилнинг ташқи ва ички ахборот манбалари. Ташқи ахборотларни шаклланиши. Молиявий ҳисобот шакллари иқтисодий таҳлилнинг ахборот манбаси. Бухгалтерия балансидаги актив моддаларнинг аналитик аҳамияти ва уларни туркумлаш. Бухгалтерия баланси пасивдаги моддаларнинг аналитик аҳамияти ва уларни туркумлаш. Бухгалтерия балансидаги актив ва пасив моддаларнинг ҳаққонийлигини текшириш усуллари. Аудиторлик хулосаларининг таҳлил учун аҳамияти. Таҳлилнинг бошқа маълумот манбалари. Ахборотларга аналитик ишлов бериш ва хўжалик фаолияти таҳлили

кўрсаткичлар тизимини шакллантириш. Иқтисодий ахборотларга компьютерларда аналитик ишлов беришни ташкил қилиш ва унинг таҳлили.

Молиявий натижалар ва рентабеллик таҳлили

Молиявий натижанинг таркиби ва тузилиши, уларнинг таҳлили. Маҳсулот (иш ва хизматлар) сотишдан олинган соф тушум таҳлили. Сотилган маҳсулот (иш ва хизматлар) ишлаб чиқариш таннархи таҳлили. Айрим фаолият турлари бўйича молиявий натижаларнинг ҳақиқий ҳажмини баҳолаш тартиби. Молиявий натижаларни характерловчи кўрсаткичлар тизими. Маҳсулот (иш ва хизматлар) сотишдан олинган ялпи молиявий натижа таҳлили муаммолари. Молиявий фаолиятнинг даромад ва харажатлари таҳлили масалалари. Солиқ тўлангунга қадар молиявий натижаларнинг шаклланишининг таҳлили. Фойданинг ишлатилиши таҳлилини такомиллаштириш. Маҳсулот реализациясидан олинган фойдага таъсир қилувчи омилларни баҳолаш. Реализациядан олинган фойдага давр харажатлари даражаси ўзгаришининг таҳлилини такомиллаштириш. Давр харажатлари таҳлили муаммолари. Фойда суммасини кўпайтиришга таъсир қилувчи омиллар таҳлили: Маҳсулот (иш ва хизматлар) таннархини ва давр харажатларининг мутлоқ суммасини камайтириш; ишлаб чиқариш харажатлари ва маҳсулот таннархини камайтиришни рағбатлантириш ҳисобидан корхоналар рақобатдошлигини ошириш; реализациядан олинган тушумда маржинал даромаднинг салмоғини оширишни таҳлили. Реализациядан олинган фойданинг ўзгаришига ҳар бир омилнинг таъсир даражаси таҳлили. Реализациядан олинган ҳақиқий фойда даражасига таъсир қилувчи омилларга умумий аналитик баҳо бериш. Корхонанинг рентабеллик кўрсаткичлари тизими ва уларнинг ўзаро алоқаси. Рентабеллик кўрсаткичларини ҳисоблаш усуллари. Рентабеллик даражасига таъсир қилувчи омиллар таҳлили масалалари. Корхонанинг рентабеллик даражаси ва маблағлар айланишининг самарали фойдаланиш кўрсаткичларини баҳолаш тартиби.

Корхонанинг молиявий ҳолати таҳлили.

Молиявий барқарорлик ва тўловга қобилиятлилик кўрсаткичлар таҳлили. Умумий ва хусусий, интенсив ва экстенсив кўрсаткичлар таҳлили. Корхонанинг молиявий барқарорлик кўрсаткичлари: автономлик коэффиценти; жами мулкдаги асосий воситаларнинг реал қиймати коэффиценти; ўз ва қарзга олинган маблағлар нисбати коэффиценти; харажат ва захираларнинг ўз манбалари билан таъминланиш коэффиценти; соф мобил маблағларнинг жами мобил маблағларга нисбати коэффиценти ва бошқа молиявий барқарорлик кўрсаткичлари таҳлили. Ушбу кўрсаткичларни ҳисоблаш методикасидаги мавжуд муаммолар ва уларни такомиллаштириш йўллари. Корхонанинг жорий тўловга қобилиятлилиги ва уни аниклаш йўллари такомиллаштириш. Қоплаш ва ликвидлилик кўрсаткичларининг иқтисодий моҳияти ва уларни ҳисоблаш тартиби. Жорий ликвидлик кўрсаткичининг ўзгаришига таъсир қилувчи омиллар таҳлили. Дебиторлик қарзларининг ликвидлигига баҳо бериш. Корхонанинг молиявий

барқарорлик ва тўловга қобилиятлигига баҳо бериш услубияти муаммолари. Корхона балансининг кониқарсиз тузилишига ва тўловга қобилиятсизлигига баҳо берувчи кўрсаткичлар тизимини такомиллаштириш. Корхоналарни молиявий соғломлаштириш кўрсаткичлари таҳлили. Корхоналарнинг кредитга лаёқатлилиги даражасини баҳолаш тартиби. Паст рентабелли ва иктисодий ночор корхоналарни тугатиш жараёнига тижорат банкларини жалб қилишнинг корхоналар молиявий барқарорлигини оширишга таъсири таҳлили. Корхоналарни молиявий ҳолати бўйича гуруҳларга туркумлаш: тўловга қобилиятли, иктисодий рискли ва иктисодий начор; мутлоқ молиявий барқарор, нормал молиявий барқарор, нобарқарор ва инқироз ҳолати; нормал молиявий барқарор, ўртача молиявий барқарор ва инқироз ҳолатидаги молиявий ҳолат. Молиявий ҳолат бўйича гуруҳларга ажратилган корхоналарга баҳо берувчи кўрсаткичлар тизими ва уларнинг таҳлили. “Корхоналарнинг молиявий-иктисодий ҳолати таҳлили ва мониторингини ўтказиш учун мезонларни аниқлаш тартиби тўғрисидаги низом”га мувофиқ молиявий ҳолатга баҳо берувчи асосий ва қўшимча кўрсаткичларни таҳлил қилиш услубиёти. Тўловга қобилиятли ва иктисодий рискли гуруҳга туркумланган корхоналарга баҳо бериш мезонлари ва таҳлилинини такомиллаштириш йўллари. Корхоналарнинг молиявий ҳолатига баҳо бериш ва банкрот бўлиш эҳтимолини баҳолашда қўлланиладиган У.Бивернинг кўрсаткичлар тизими. Корхоналарнинг банкрот бўлиш эҳтимолини баҳолаш ва диагностика қилишда тўғри дискриминант функция шаклида берилган Эдуард Альтманнинг беш факторли моделидан фойдаланиш. Акциядорлик жамиятларининг банкрот бўлиш эҳтимолини баҳолаш ва диагностика қилиш учун яратилган модел билан турли тармоқ ишлаб чиқариш корхоналари учун мўлжалланган моделларнинг фарқли жиҳатлари таҳлили. Экспортга маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг молиявий салоҳияти таҳлили. Маҳсулот таннаринини пасайтириш, экспорт нархларини шакллантиришга доир янги механизмларни жорий этиш, корхоналарнинг оборот маблағларини тўлдиришга қаратилган тадбирларнинг корхоналар молиявий ҳолатини барқарорлигини оширишга таъсири таҳлили.

Корхонанинг самарадорлик ва ишчанлик фаоллигини баҳоловчи кўрсаткичлар таҳлили.

Корхонани бошқаришда хўжалик фаолияти самарадорлиги кўрсаткичлари ва уларнинг таснифи. Хўжалик фаолияти самарадорлигининг натижавий кўрсаткичлари, манбалари ва омилларининг ўзаро боғлиқлиги таҳлили масалалари. Корхонанинг ишчанлик фаоллигига баҳо берувчи кўрсаткичлар тизими. Номоддий активлар, айланма маблағлар ва асосий воситалардан самарали фойдаланиш кўрсаткичлари таҳлили. Барча активлар, захиралар, дебиторлик қарзлари, ўз капиталининг айланиш коэффицентлари ва ушбу кўрсаткичларни ҳисоблаш ва таҳлил қилиш йўллари. Корхонадаги мавжуд маблағлардан самарали фойдаланишни характерловчи кўрсаткичлар тизими таҳлили масалалари. Асосий фонд ва материал ресурсларидан самарали фойдаланиш кўрсаткичларини таҳлили.

Корхоналарни модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш, замонавий, мослашувчан технологияларни кенг жорий этиш натижасида самарадорлик кўрсаткичларини оширишга баҳо бериш йўллари. Ночор, истикболсиз ишлаб чиқаришлар негизида янги замонавий ишлаб чиқариш қувватларини ташкил этиш чоралари бўйича кўрсаткичлар тизими ва уларни баҳолаш.

Пул маблағлари ҳаракатини бошқариш таҳлили.

Пул маблағларининг ҳаракатига таъриф бериш бўйича турли фикрлар талқини. Пул маблағлар оқимларини тўғри ва эгри усуллар билан ҳисоблаш тартиби. Фаолият турлари бўйича соф пул оқимини аниқлаш ва баҳо бериш. Фаолият турлари бўйича пул маблағлари оқимларини башоратлаш масалалари. Асосий фаолият бўйича пул оқимлари ҳаракати таҳлили. Молиявий ва инвестицион фаолият бўйича пул оқимларини таҳлил қилиш методикаси. Валюта маблағлари ҳаракати таҳлили.

Ишлаб чиқариш харажатлари ва маҳсулот таннархи ҳамда фойда кўрсаткичларнинг ўзаро боғлиқлиги таҳлили.

Юқори қўшимча қийматга эга бўлган маҳсулотларни ишлаб чиқаришда харажатларни ва маҳсулот таннархини пасайтириш бўйича қўйилган асосий вазифалар. Корхоналарда технологик жараёнларни оптималлаштириш ҳисобидан маҳсулот таннархини пасайтириш йўллари таҳлили. Ташқи бозорга мўлжалланган рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқарувчи субъектлар ишлаб чиқариш харажатларининг таҳлили. Ишлаб чиқариш харажатлари тавсифи ва уларни туркумларга ажратиш. Ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш харажатлари, ишлаб чиқариш ва давр харажатлари, ўзгарувчан ва ўзгармас(доимий) харажатлар назарияси. Харажатларни иқтисодий элементлари ва моддалари бўйича таҳлил қилиш методикаси. Ишлаб чиқариш харажатлари ва маҳсулот таннархига баҳо берувчи натижавий кўрсаткичларни таҳлил қилиш методикаси. Давр харажатларининг иқтисодий моҳияти. Давр харажатлари ва доимий харажатлар ўртасидаги тафовутлар. Давр харажатлари таркиби таҳлилининг халқаро молиявий ҳисобот стандартларига мос келишини таъминлаш муаммолари. Давр харажатлари таркибида ҳисобга олинадиган солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар таҳлили. Ишлаб чиқаришдаги меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари ва уларга нисбатан қилинадиган ажратмалар таҳлили. Иш ҳақи фонди ва унга таъсир этувчи омиллар таҳлили. Меҳнат унумдорлиги билан ўртача иш ҳақи ўртасидаги нисбат ўзгаришининг маҳсулот таннархига таъсири таҳлили. Материал харажатлари таҳлили. Материал харажатларининг ўзгаришига меъёр ва баҳо омилларининг таъсири таҳлили. Бир сўмлик ишлаб чиқарилган маҳсулотга тўғри келадиган материал, меҳнат ҳақи ва бошқа харажатлар таҳлили. Бир сўмлик товар маҳсулотига тўғри келадиган харажатлар таҳлили ва уни пасайтириш резервларини қидириб топиш. Ишлаб чиқариш ҳажми, ишлаб чиқариш харажатлари ва фойда кўрсаткичларининг ўзаро

боғлиқлиги таҳлилининг моҳияти. Реализация ҳажмининг фойдалилик нуктасини ҳисоблаш тартиби. Фойдалилик нуктасини аниқлашнинг бевосита усули. Бир қанча фаолият билан шуғулланадиган корхоналарда зрарсизлик нуктасини аниқлаш усули. Ишлаб чиқариш ва молиявий левериджлар тўғрисида тушунча. Ишлаб чиқариш ҳажми ва ишлаб чиқариш харажатлари нисбатини оптималлаштириш ҳисобига фойда суммасини ошириш таҳлили. Маржинал даромад асосида фойдани аниқлаш усули муаммолари. Хўжалик юритувчи субъектлар капитали структураси ва ишлаб чиқариш ҳажмини оптималлаштириш ҳисобига фойда суммасини ошириш таҳлили. Ўзига қарашли капитал рентабеллигига капитал таркибидаги ўзгариш таъсирининг таҳлили.

Маҳсулот (иш ва хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш ҳажми таҳлили.

Маҳсулот (иш ва хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш ҳажмини ифодалавчи кўрсаткичлар тизими. Маҳсулот (иш ва хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш таҳлилининг мақсади, мазмуни ва вазифалари. Ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг сифат кўрсаткичлари ва рақоботдошлиги таҳлили. Ишлаб чиқарилган маҳсулот(иш ва хизматлар) ассортименти ва номенклатурасидаги ўзгаришлар таҳлили. Маҳсулот ишлаб чиқаришнинг маромийлиги таҳлили. Ишлаб чиқаришдаги браклар ва кафолат харажатлари таҳлили. Сотилган маҳсулот (иш ва хизматлар) таркиби ва динамикаси таҳлили. Сотилган маҳсулот (иш ва хизматлар)да экспорт қилинган маҳсулот улуши таҳлили. Экспорт-импорт операциялари натижасида олинган даромадлар ва харажатлар таҳлили. Маҳсулот (иш ва хизматлар) сотиш бўйича шартнома мажбуриятларнинг бажарилиши таҳлили. Сотилган маҳсулот (иш ва хизматлар) ҳажмига таъсир қилувчи омиллар таҳлили. Ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш даражасига баҳо бериш. Маҳсулот (иш ва хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш ҳажмини ошириш имкониятлари. Маҳсулот(иш ва хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш ҳажм кўрсаткичларини таҳлил қилиш услубиётини такомиллаштириш йўллари.

Меҳнат ресурслари билан таъминланганлик ва улардан самарали фойдаланиш таҳлили.

Хўжалик субъектларининг меҳнат ресурсларини ифодаловчи кўрсаткичлар таснифи, аниқлаш йўллари ва таҳлили. Корхонанинг меҳнат ресурслари билан таъминланиши таҳлили. Иш вақти фонди ва ундан фойдаланиш таҳлили. Иш вақти фондининг ўзгаришига таъсир қилувчи омиллар таҳлили. Меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишни ифодалавчи умумий кўрсаткичлар. Меҳнат унумдорлиги кўрсаткичи ва унинг динамикаси таҳлили. Бир ишлаб чиқариш ходими ҳисобига ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳажмига таъсир қилувчи омиллар: бир ишчи томонидан ишлаган ўртача киши-соатларининг, бир соатлик унумдорлиқнинг, ходимлар таркибидаги ишчилар салмоғининг ва иш куни давомийлигининг ўзгариши таҳлили. Бир ишчи томонидан ишлаб чиқарилган ўртача йиллик маҳсулот

хажмининг ўзгаришига таъсир қилувчи омиллар таҳлили. Маҳсулот (иш ва хизматлар) хажмига таъсир қилувчи меҳнат омиллари таҳлили. Меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланиш бўйича фойдаланилмаётган ички резервларга баҳо бериш. Меҳнат ресурслари билан таъминланганлик ва улардан самарали фойдаланиш таҳлили методикасини такомиллаштириш истикболлари.

Узоқ муддатли активлар таркиби, ҳолати ва улардан самарали фойдаланиш таҳлили.

Корхоналар фаолиятида узоқ муддатли активларнинг тутган ўрни ва роли. Корхонанинг узоқ муддатли активлари таркиби ва динамикаси таҳлили. Асосий воситалар таркиби, тузилиши ва динамикаси таҳлили. Актив ва пассив асосий воситалар таҳлили. Асосий воситаларнинг техник ҳолатига баҳо берувчи кўрсаткичлар тизими ва таҳлили. Асосий фондларни янгилаш, модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш кўрсаткичлари таҳлили. Асосий воситаларнинг янгиланиш, эскириш, яроқлилиқ ва хўжаликдан чиқиб кетиш коэффицентларига баҳо бериш. Ускуналарнинг техник ҳолатини таснифлавчи кўрсаткичлар ва унинг таҳлили. Ускуналардан вақт ва қувват бўйича фойдаланиш таҳлили. Ускуналардан вақт бўйича фойдаланишига таъсир қилувчи омиллар таҳлили. Асосий воситалардан самарали фойдаланишга баҳо берувчи кўрсаткичлар ва улардан самарали фойдаланиш таҳлили. Корхонанинг номоддий активлар билан таъминланганлиги таҳлили. Узоқ муддатли активлар таркибида номоддий активларнинг тутган ўрнига баҳо бериш. Номоддий активлар ҳолати ва динамикаси таҳлили. Узоқ муддатли активлар таркиби, ҳолати ва самарали фойдаланиш таҳлили услубиётини такомиллаштириш истикболлари.

Корхонани моддий ресурслар билан таъминланиши ва улардан фойдаланиш таҳлили.

Моддий ресурслар билан таъминланганлик ва улардан самарали фойдаланиш таҳлили. Корхонани моддий ресурслар билан таъминланиши ва улардан самарали фойдаланишни ифодаладиган кўрсаткичлар тизими. Материал қайтими, материал сифими, материалларнинг сифати ва меъёрдан четга чиқиш сабаблари таҳлили. Ўз айланма маблағларини аниқлаш тартиби ва унинг моддий ресурслар билан таъминлашдаги аҳамияти. Ишлаб чиқариш захираларининг ҳолати ва таркиби таҳлили. Моддий ишлаб чиқариш захираларининг айланиши ва унга таъсир қилувчи омиллар таҳлили. Маҳсулот хажмининг ўзгаришига материал ресурсларидан фойдаланиш кўрсаткичларининг таъсири таҳлили.

Тижорат банклари фаолияти таҳлилининг хусусиятлари.

Тижорат банклари тўлов қобилияти ва ликвидлигининг хусусиятлари. Тижорат банклари таҳлилининг информацион манбалари. Тижорат банклари активлари ва пассивлари таҳлили. Тижорат банклари молиявий натижалари таҳлили. Банк рискларининг таҳлили муаммолари. Банклар фаолиятига баҳо

беришнинг CAMEL рейтинг тизими ва уни Ўзбекистонда қўллаш имкониятлари. Қимматли қоғозлар ва вексел операциялари таҳлили. Банк даромадлари ва харажатлари таҳлили. Тижорат банклари баланси таҳлили ва унинг рейтингини аниқлаш тартиби. Банк капиталининг етарлилик даражаси кўрсаткичини баҳолаш. Тижорат банкларининг жорий ликвидлик коэффициенти ва унга таъсир қилувчи омиллар таҳлили. Тижорат банклари кредит портфели ва унинг таркиби диверсификациялашувининг таҳлили.

АУДИТ

Ривожланган бозор иқтисодиёти шароитида аудитнинг роли.

Ўзбекистонда иқтисодиётни модернизациялаш шароитида аудитнинг концептуал асослари. Назорат-иқтисодий бошқаришнинг зарурий қисми. Ўзбекистон Республикасида назорат тизими. Давлат назоратининг турлари. Молиявий назорат ва уни муаммолари. Давлат бюджети назорати ва унинг ташкилий асослари. Бозор иқтисодиёти шароитида аудитни ташкил этилиши ва унинг тутган ўрни, роли. Аудитнинг шаклланиш, ривожланиш тарихи ва уни ривожлантириш истикболлари. Аудиторлик фаолиятининг ҳуқуқий асослари. Ўзбекистон Республикасининг "Аудиторлик фаолияти тўғрисида"ги Қонуни ва унга шарҳлар. Аудиторлик ташкилотлари фаолиятини янада такомиллаштириш ва улар кўрсатаётган хизматлар сифати учун масъулиятни ошириш масалалари.

Аудитнинг турлари, уларнинг мазмуни ва аҳамияти.

Аудитнинг мақсади ва унинг сегментлари. Ички ва ташқи аудит ҳақида тушинча, улар ўртасидаги тафовут ва ўхшашликларни таққослаш. Корхона ички аудит тизими ва тамойиллари. Ички аудитнинг аҳамияти ва зарурлиги, унинг бошқарув тизимининг бир қисми эканлиги. Ташқи аудит-унинг мақсади, вазифалари ва фаолият доираси. Ташқи аудит томонидан кўрсатиладиган касбий хизматлар ва уларни такомиллаштириш. Ташқи аудитнинг юридик ҳуқуқлари ва меъёрлари бўйича изланишлар. Аудитнинг бошқа хусусиятлар бўйича туркумланиши, уларнинг тавсифи, мақсад ва вазифалари.

Аудит стандартлари.

Аудит стандартларининг мақсади ва асосий тамойиллари. Халқаро аудит стандартларига қисқача таъриф. Халқаро аудит стандартлари (ХАС)ни ишлаб чиқиш зарурияти. Аудиторлик ташкилотларининг ишчи стандартлари. Ички аудитни ўтказиш норма ва талаблари. Аудиторнинг касбий этикаси, унинг масъулияти ва жавобгарлиги бўйича изланишлар. Аудитор ва мижознинг ўзаро муносабатларини такомиллаштириш.

Аудиторлик текширувини ташкил қилиш услубияти.

Бошқарув назорати умумий тизимида ички аудитнинг ўрни. Ташқи аудиторнинг ички аудит билан алоқаси. Трансмиллий корпорацияларда ички аудитни ташкил қилиш муаммолари. Ташқи аудиторларнинг вазифалари. Аудиторлик текширув дастурларини ишлаб чиқиш тартиби. Текширув натижаларини баҳолаш тартиби. Аудит натижаларини бошқа текширув маълумотлари билан таққослашга доир изланишлар. Компьютер информацион тизимидан фойдаланиб назорат қилиш. Аудиторлик текширувининг сифатини назорат қилиш. Аудиторлик далиллари олинатиш манбалари, усуллари ва уларнинг функциялари. Аудиторлик текширувларида муҳимликни баҳолашни такомиллаштириш. Аудиторлик рисклари ва уларни гуруҳланиши. Танланма усуллари: статистик ва ностатистик тасодифий танлов муаммолари. Ички аудит тизимида информацион технологияларни қўллаш муаммолари. Аудиторлик текширувлар натижаларини умумлаштириш ва баҳолаш. Аудиторлик ҳисоботи ва хулосаси. Аудиторлик ҳисоботининг тузилиши. Аудиторлик ҳисоботи учун жавобгарлик. Аудиторлик хулосаларининг турлари. Аудиторлик хулосасининг тузилиши. Ижобий аудиторлик хулосаси. Салбий аудиторлик хулосаси. Аудиторлик хулосасини тузишдан бош тортиш. Аудиторлик хулосаси учун жавобгарлик. Аудиторлик текширув маълумотларининг ишончлигини аниқлаш. Аудит жараёнида аниқланган камчиликларга тегишли тавсиялар бериш. Аудиторлик хулосаларни расмийлаштириш. Аудитор томонидан бошқарув учун ҳисобот топширишни такомиллаштириш. Аудиторлик ҳисоботларини расмийлаштириш тартиби.

Умумий аудит ўтказиш услубиёти

Аудит ўтказиш тартибини ташкил қилиш ва унинг услубий жиҳатларини такомиллаштириш. Назорат тестлари ва сотиш устидан назорат жараёнларини такомиллаштириш. Сотиш ва даромад олиш жараёнини аудит қилиш тартиби. Пул маблағларининг аудити: касса, банкдаги пул маблағлари, ҳисобдор шахслар билан ҳисоблашишлар аудити. Сотиб олиш цикли аудитини такомиллаштириш. Дебиторлик ва кредиторлик қарзлари аудити. Ишлаб чиқариш, сотилган маҳсулот таннархи ва моддий заҳиралар қолдиқлари жараёнининг аудити муаммолари. Маҳсулотлар таннархини пасайтиришни имкониятларини аниқлаш ва аудиторлик ҳисоботларида акс эттириш тартиби. Узоқ муддатли активлар аудити бўйича изланишлар. Мажбуриятлар ва капитал аудитини такомиллаштириш. Бошқарув аудити ва унинг асосий босқичлари. Молиявий натижалар ва фойданинг ишлатилиши аудити. Ҳисоблашишлар ва кредит операциялари аудити. Бюджет ва бюджетдан ташқари фондлар билан ҳисоблашишлар аудити масалалари. Меҳнат ва иш ҳақи фондининг аудити муаммолари. Қимматли қоғозлар билан боғлиқ муомалаларнинг аудитини такомиллаштириш.

Банк аудити ва унинг ҳуқуқий асослари.

Банкларда ташқи аудитни халқаро аудит стандартлар (ХАС)га мувофиқ ўтказиш тартиби. Банк фаолияти аудитининг асосий нормалари, стандартлари ва ўтказиш тартиби. Банк аудитининг ҳуқуқий асослари. Ички ва ташқи банк аудити. Ташқи банк аудитининг мақсади ва фаолият доираси. Молиявий ҳисобот таҳлилига умумий тавсифнома. Молиявий ҳисоботлардаги маълумотларни ташқи аудит томонидан тасдиқлаш тартиби. Банк аудити концепциясини такомиллаштириш. Халқаро аудит стандартларининг таркиби ва банк аудитида қўлланилиши. Тижорат банкларида ички банк аудитининг хусусиятлари. Кредит фаолиятининг аудити. Кредит ва қимматли қоғозлар бозорида банклар фаолиятини назорат қилиш йўллари. Тижорат банкларида асосий воситалар, материаллар, кам баҳоли ва тез эскирувчи буюмлар ва номоддий активлар ҳисобини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Чет эл инвестициясини жалб этилишининг аудити. Қимматли қоғозлар бўйича операциялар аудити. Касса операцияларининг аудити. Тижорат банклари даромадлари ва харажатлари аудити. Солиқ ва бошқа тўловлар бўйича ҳисоблашишлар аудити. Валюта назорати ва валюта билан тартибга солишни ташкил қилишнинг аудити. Кредит ташкилотлари аудити. Тижорат банкларида ички банк операцияларининг аудити. Тижорат банкларининг халқаро бозорларда амалга оширган операцияларининг аудити. Тижорат банкларининг ташқи мажбуриятларини аудит қилишдаги муаммолар. Тижорат банкларида ички аудит фаолияти кўламини кенгайтириш масалалари. Тижорат банкларининг капитали етарлилигини аудит қилиш тартибини такомиллаштириш.

Ноишлаб чиқариш соҳасида аудитнинг хусусиятлари.

Товар ва фонд биржалари аудиторлик текширувларининг хусусиятлари. Инвестицион институтлар фаолияти аудитининг хусусиятлари. Пенсия фонди, жамоат фондлари ва бошқа фондлар аудиторлик текшируви тартиби. Суғурта компаниялари фаолиятини аудитни қилишни ташкилий масалалари. Марказлашган ва хориж манбалари ҳисобига амалга ошириладиган инвестициялар аудити. Операцион аудит, экологик аудит ва технологик аудитни ривожлантириш муаммолари. Технологик аудит инновацион

ТАВСИЯ ЭТИЛАДИГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги «Ўзбекистон - 2030 стратегияси тўғрисида»ги ПФ-158-сон Фармони.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 24 февралдаги «Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига ўтиш бўйича кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-4611-сон Қарори.
3. Abdusalomova Nodira Bahodirovna buxgalteriya hisobi (1,2,3 qism). 2021 yil. 696-bet.

4. Ergasheva Sh.T., Ilxamov Sh.I., Kozimjonov A., Mannapova R.A. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. Darslik. – T.: TDIU, 2022. - 360 bet.
5. R.O.Xolbekov. Xalqaro buxgalteriya hisobi –T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi» – 2021, 138 bet.
6. Ергашева Ш.Т. Международные стандарты финансовой отчетности. Учебник. – Т.: ТГЕУ, 2021 г. - 305 стр.
7. Kozimjonov A. Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari. (O'quv qo'llanma) - T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2024. 204 bet.
8. Kalonov M.B., Maxkamboyev A.T., Temirov F. T. Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobining xususiyatlari./ O'quv qo'llanma. –T: TDIU 2021-yil 178 b.
9. Ergasheva Sh.T., Toshpo'latov A.Sh., Suyunov Yo.B., Mannapova R.A. Korporativ moliyaviy hisobot. Darslik. –T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi" 2024 yil. 288-bet.
10. Abdusalomova Nodira Baxodirovna. Strategik boshqaruv hisobi. Darslik. "Renessans" nashriyoti. 2024 yil. 400-bet.
11. Douppnik, T. &Perera, H. (2015) "International Accounting", 4 ed., Boston, London: McGraw-Hill
12. Sh. Ergasheva, A.K.Ibragimov, N.K.Rizaev, I.R.Ibragimova Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma.// -T.: Iqtisodiyot, 2019. -227bet.
13. Эргашева Ш.Т. Международные стандарты финансовой отчетности. Учебник.// -T.: Iqtisodiyot, 2021. -310 стр.
14. Alexander, D. &Nobes, C. (2013) "Financial Accounting: An International Introduction", 5th ed., Prentice Hall.
15. Wiley Interpretation and Application of IFRS Standards / PKF International Ltd Apr 29, 2019
16. A comparison of IFRS Standards and U.S. GAAP: Bridging the Differences / Mr. Bob Uhl Feb 22, 2019
17. Каримов А., Мукумов З, Тулаев М., Курбанбаев Ж., Рахмонов Ш. Бухгалтерия ҳисобининг ахборот тизимлари. Ўқув қўлланма. –Т.: Иқтисод-молия, 2018. –194 б.
18. Abduvaxidov F.T., Qo'ziyev I.N., Dadabayev Sh.X. Buxgalteriya hisobi. Darslik. –T.: TDIU, 2019. – 403 b.
19. Абдусаломова Н.Б. Бошқарув ҳисоби. Ўқув қўлланма. –Т.: Иқтисодиёт, 2019. – 110 б.
20. Эргашева Ш.Т. Абдусаломова Н.Б. Бошқарув ҳисоби. Дарслик. –Т.: Иқтисодиёт, 2019. – 180 б.
21. B.A.Xasanov, A.A. Xashimov, AB. Muxametov, A.A. Abduvohidov, Buxgalteriya hisobi. Darslik. – T.: "IQTISOD DUNYOSI", 2021, 992 b.
22. Нарбеков Д., Мисиров К., Ташманов Ғ. Молиявий ва бошқарув ҳисоби. Ўқув қўлланма. –Т.: Иқтисод-молия, 2018. –194 б.
23. Хасанов Б., Ғаниев З., Мухаммедова Д. Бошқарув ҳисоби. Ўқув қўлланма. –Т.: Иқтисод-молия, 2018. –279 б.

24. Друри, Колин. Управленческий и производственный учет: учебный комплекс / Колин Друри; пер. с англ. (В.Н. Егорова). – 6-е изд. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 1423 с.
25. An Introduction to Accounting Theory, 1st edition. 2016, UWS, Australia
26. Wan Madznah Wan Ibrahim, Mohd Rizal Palil "Fundamentals of business accounting" Oxford university Press, 2014
27. Intermediate Accounting (15th Edition) English, 557 pages, Kieso, Weygandt and Warfield, 2013.
28. Wan Madznah Wan Ibrahim Mohd Rizal Palil "Fundamentals of Business Accounting" 2nd edition Published by Oxford Fajar Sdn. Bhd. Selangor Darul Ehsan, Malaysia 2014.
29. Carl S. Warren, James M. Reeve, Jonathan E. Ducae "Financial and Managerial Accounting" 12th edition, South-Western, Cengage Learning, USA, 2014
30. Сотиволдиев А., Болибеков Б. Сборник задач по предмету "Теория бухгалтерского учета" Т.: 2013 г.
31. Хендриксен Е.С. Теория бухгалтерского учета. М., Проспект, 2008 - 692с.
32. Мирошниченко Т.А. Бухгалтерский финансовый учет и отчетность (продвинутый уровень):учебник. Персиановский: изд-во ДонГАУ, 2015
33. Ортиқов Х. ва бошқалар. Ўзбекистон Республикаси бухгалтерия хисобининг миллий стандартига шарҳлар тўплами. Тошкент "НОРМА" 2010.
34. Бахолдина И. В., Голышева Н. И.Бухгалтерский финансовый учет: Учебное пособие/ - М.: Форум, НИЦ ИНФРА-М, 2016.
35. Аудит ва сифат назоратининг халқаро стандартлари. 2012 йил нашри. 1-2-3-4 қисмлар. ЎБАМА. 2014.
36. Акрамов Э.А. Корхоналарнинг молиявий ҳолати таҳлили. Тошкент: "Молия" нашриёти. 2003 . -224 бет.
37. Астахов В.П. Анализ финансовой устойчивости фирмы и процедуры связанные с банкротством. М.: «Ось-89» 1995. -254с.
38. Баканов М.И., Мельник М.В., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: учебник / под.ред. М.И.Баканова – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2006. 536 стр.
39. Бернстайн Л.А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпритация. М.: "Финансы и статистика" 1996. 624с.
40. Бычкова С.М. Международные стандарты аудита. Учеб. пособие. М.: Проспект, - 2008, 432.
41. 15. Ваҳабов А.В. ва бошқ. Молиявий ва бошқарув таҳлили. Тошкент: Шарқ. 2005. 479 бет.
42. Ветрова А.А. Операционный аудит-анализ. М.: Перспектива. 1996. -127с.
43. Внутренний аудит: учеб. пособие. –М.: 2014.-319 с.

44. Головнина Л.А., Жигунова О.А. Экономический анализ. КноРус. 2013 – 400 с.
45. Данилевский Ю.А. Аудит: вопросы и ответы. М.: «Бухгалтерский учёт», 1993. 110с
46. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет. М.: «Аудит», 1994. 560с.
47. Дўсмуратов Р.Д. Аудиторлик фаолияти: назария, услубиёт ва амалиёт. Тошкент: Молия. 2007. 275 бет.
48. Дубровина Т.А. и др. Аудиторская деятельность в страховании. Учебное пособие под ред. проф. Шеремет А.Д. М.: Инфра. 1997. -384с.
49. Ефимова О.В. Финансовый анализ.-4-е изд., перераб. и доп. М.: «Бухгалтерский учёт», 2002. -528с.
50. Каримов Н.Ф. Тижорат банкларида ички аудит. Тошкент.: "ФАН".2006. - 262 бет.
51. Кузиев И.Н., Авлокулов А.З., Шеримбетов И.Х. Внутренний аудит. Учебное пособие-Т.: "IQTISOD-MOLIYA", 2016. 120 стр
52. Маматов З.Т. Аудит: муаммолар ва ривожлантириш истикболлари, Тошкент: ТМИ. 2004, -348 б.
53. Радионов Н.В., Радионова С.П. Основы финансового анализа: математические методы, системный подход. СПб.: Альфа, 1999. -592 с.
54. Селезнёва Н.Н. и другие. Анализ финансовой отчетности организации. М.: ЮнитиДАНА. 2008. -578 с.
55. Хасанов Б.А, Ибрагимов А.К, Ризаев Н.К. Амалий бошқарув ҳисоби. Ўқув қўлланма. Т.:“Молия”.2013.
56. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. М.: ИНФРА-М, 2000. -208с.
57. Шим Джей, Сител Дж. Методы управления стоимостью и анализ затрат. М: Финин. 1996. -344с.
58. Шишкин А.Д. и др. Бухгалтерский учет и финансовый анализ на коммерческих предприятиях. Москва. Инфра. 1996. -268с.
59. Шодилова С.Н. Бухгалтерский учет для всех, книга пособие. М.: АО «ДИС». 1995. -231с.
60. Фридман П. Аудит контроль затрат и финансовых результатов при анализе качества продукции. М.: Финансы и статистика, 1997.-85с.
61. Финансовый учет: Учебник/ Под ред. В.Г.Гетьман. - М: Финансы и статистика, 2003. -350 с.